

Guteskolan AB Org. Nr.5567044267

info@guteskolan.se

Rector:

Anna@guteskolan.se

2022-05-13

Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid
Guteskolan, Guteskolan AB

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Guteskolan. Syftet är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) – undervisning för kommunikativ förmåga inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Detta beslut avser Guteskolan i Visby. Skolinspektionen har genomfört 4 lektionsobservationer i språken tyska och spanska. Dessutom har intervjuer med elever, lärare och rektor genomförts. Granskningen genomfördes på plats 9 och 10 mars och på distans 8 april 2022 av utredarna Lena Knutsson, Maria Lundström och Johan Hieronymus. Intervjuerna och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollet ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under december 2022.

Fakta om verksamheten

Guteskolan är en F-9 skola belägen i norra Visby på Gotland. Det går ca 260 elever på skolan varav 109 elever i årskurserna sju till nio. Skolan har en idrottsprofil med rörelse varje dag för eleverna och har valt att schemalägga de olika ämnena i block så eleverna har ett ämne hela förmiddagen och ett annat på eftermiddagen. Skolan leds av en rektor som även är en av två huvudmän. De språk som erbjuds på skolan är tyska, spanska och franska men vid tidpunkten för granskningen har skolan enbart undervisning i tyska och spanska eftersom det inte funnits underlag för någon grupp i franska. Det förekommer att elever väljer att avbryta studier i moderna språk eller att byta till ett annat modernt språk. De elever som inte läser moderna språk läser en kombination av ämnena svenska och engelska.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av huvudmannen. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Guteskolan i följande utsträckning:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

Skolinspektionen bedömer att undervisningen i moderna språk i flera delar ger eleverna möjlighet att utveckla sin kommunikativa förmåga men att utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar:

- Rektorn behöver ge lärarna i moderna språk möjlighet till gemensam planering där de tillsammans ska kunna utveckla undervisningen utifrån återkoppling och reflektion från varandra som kollegor.
- Rektorn behöver ge lärarna i moderna språk förutsättningar att tillsammans reflektera och utveckla sin undervisning avseende målspråksanvändandet i klassrummet.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

Skolinspektionen bedömer att skolan i flera delar skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet i moderna språk men att utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver se till att lärarna i moderna språk får förutsättningar för att se till att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-10-14 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till: lena.knutsson@skolinspektionen.se.
Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:5416) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Lärarna arbetar med elevernas kommunikativa förmåga på målspråket men behöver utveckla delar av arbetet

Granskningen visar att det är viktigt för samtliga intervjuade lärare att eleverna lär sig kommunicera på målspråket. Vidare framkommer att lärarna arbetar med att utveckla elevernas interkulturella kompetens. Lärarna använder målspråket i undervisningen och eleverna får möjlighet att använda målspråken men i begränsad omfattning. Lärarna reflekterar inte tillsammans över undervisningen i moderna språk.

Undervisningsidén kring kommunikativ förmåga på målspråket

I intervjuer framkommer att både lärare och rektorn tycker att språkstudierna både ska vara lustfyllda och kunskaperna i målspråket ska vara användbara för eleverna. En grundläggande idé är att göra språket användbart, säger lärarna. Det är viktigt för att eleverna ska se nyttan med språk och att de inte ska tappa motivationen. De har dock inte någon gemensam övergripande idé kring språkundervisningen på skolan, berättar de. Det beror på att de inte har någon gemensam organiserad tid då alla språklärarna ses utan de söker upp varandra på eget initiativ.

Rektorn beskriver att skolan har fokuserat på ledarskapet i klassrummet under året. Då har språklärarna arbetat tillsammans i en grupp. Språklärarna har också ämnesträffar två gånger per termin. En av lärarna jobbar dock vid två skolor och det gör att det blir svårt för hen att delta i dessa möten. Rektorn berättar också att de arbetar kollegialt på skolan kring utveckling av undervisningen, tillgängliga lärmiljöer och extra anpassningar. Då deltar alla lärare oavsett ämne och denna allmänna fortbildning höjer även språkundervisningen anger både rektorn och lärare. Det är förstelärarna som tillsammans med ledningen leder de kollegiala fortbildningsinsatserna. Specifika fortbildningsinsatser inom språkämnena lyfts utifrån medarbetarsamtalen, berättar rektorn.

Lärarna beskriver att de arbetar mycket med vardagliga enkla saker i undervisningen som veckodagar, färger, siffror eftersom eleverna då kan utgå från det i samtal. Det ger eleverna, enligt lärarna, förutsättningar att kommunicera. Det ger också eleverna självförtroende i språket, att eleverna förstår att de kan kommunicera. Om det blir för mycket fokus på grammatik i språkundervisningen finns det en risk att eleverna inte ser meningen med språket och inte vill fortsätta studierna, uppger lärarna. Lärarna anser att det är viktigt att eleverna ser en progression, att eleverna märker att de kan säga något på målspråket. Det är viktigt att synliggöra lärandet för elevernas självförtroende och användande av målspråket, berättar lärarna.

Rektorn säger att ingången är att alla ska kommunicera på målspråket så mycket som möjligt, att kommunikationen är viktig att få in. Det och att eleverna känner att man vågar göra bort sig, att allt inte behöver bli helt korrekt från början.

Eleverna menar att lärarna är uppmuntrande och försöker få alla att prata men att vissa pratar mer än andra, så de eleverna blir mer bekväma i språket. De beskriver att de elever som kan mer också pratar mer.

Lärarna berättar att de har stor tillit till läromedlet och utgår från det i sin undervisning. Det anser att läromedlet är väl strukturerat och pedagogiskt uppbyggt och de olika kapitlen bygger på varandra. Eleverna är trygga med läromedlet och de kan bli självständiga på så sätt att de kan slå upp ord och grammatik de behöver på egen hand, berättar lärarna. Skolan har lagt upp undervisningen i de olika ämnena i block om två och en halv timme så eleverna läser ett ämne på förmiddagen och ett annat på eftermiddagen. Det gör att man får in alla momenten som tala, skriva, läsa och lyssna vid varje tillfälle, berättar lärarna. De långa passen gör också att lärarna måste variera arbetssätten under ett pass, det går inte att enbart arbeta utifrån boken vid ett tillfälle. Lärarna berättar att de nästan alltid har med en del realia eller tittar på film eller lyssnar på något vid varje lektionspass.

Eleverna uppger att de brukar jobba med läroboken, de läser texterna och översätter. I början av lektionen är det en tuffare del och efter rasten lite lugnare, då de arbetar mer i övningsboken. De beskriver att undervisningen utgår från läromedlet och att de skriver en del. Ibland får de också ta del av inslag av kultur, exempelvis musik utanför boken. I sexan och sjuan hade eleverna mer muntliga övningar de fick möjlighet att prata fritt men efterhand har grammatikövningar tagit mer och mer tid i språkundervisningen, berättar de.

Inspiration och idéer till sin undervisning får lärarna ofta från grupper på sociala medier som exempelvis "Tyska i Sverige". Där kan de bland annat få idéer om hur man jobbar i andra länder. Lärarna nämner också språktidningar som de får från facket. Det är en ämnesinriktad tidning där lite forskning presenteras och hur olika lärare jobbar. Lärarna berättar att de däremot inte får ta del av forskning och beprövad erfarenhet på något systematiskt sätt för att utveckla undervisningen.

Arbete med interkulturell kompetens

Vid Skolinspektionens intervjuer och observationer framkommer att det förekommer interkulturella inslag i undervisningen. Eleverna beskriver att filmer och musik är återkommande aktiviteter som kopplas till kulturer där målspråket används.

Under intervjuerna berättar eleverna om att de inte bara lär sig språket utan att de också lär sig om de olika länderna där språket talas, deras kultur och hur människor i målspråksländerna har det. Det blandas in samhällskunskap i språkfämnet också, säger eleverna. De exempel eleverna berättar om handlar om nyheter från Tyskland på grund av kriget i Ukraina och musik och kultur från målspråksländerna. I ett av språken har de planerat en tänkt resa till ett land där eleverna fick ta reda på var de skulle bo, vad de skulle kunna göra och besöka i landet och vad det skulle kosta. De filmer eleverna får se och ger exempel på är ibland från Utbildningsradion (UR) och ibland autentiska filmer producerade i målspråkslandet. Eleverna beskriver att lärarna tänker på att det inte ska vara för svårt så de får se filmer gjorda för barn eller serier som eleverna redan känner till något om. Eleverna får ibland baka eller ta del av traditioner och fira högtider från något målspråksland.

Lärarna beskriver att det finns inslag i läromedlet om hur människor lever i de olika målspråksländerna. Skolans organisation med blockläsning gör att det inte går att enbart arbeta utifrån boken, de har därför inslag av realia eller andra källor varje arbetspass, säger lärarna. De använder sig bland annat av UR där det finns mycket material och även texter inlästa på olika dialekter. Andra exempel lärarna beskriver är att de arbetar med kultur genom en känd person eller musikgrupp från målspråksländerna. En lärare berättade att eleverna en gång önskade att arbeta och läsa mer om Josef Fritzl vilket de gjorde under språklektionerna under ledning av läraren. Eleverna får utrymme att jämföra det de lär sig med egna erfarenheter och kunskaper exempelvis genom att höra om hur lunchen fungerar på skolor i andra länder och hur det kan gå till när man går till doktorn.

Rektorn beskriver arbetet med den interkulturella kompetensen att det handlar om att arbeta ämnesintegrerat genom att baka, prata mat och göra studiebesök. Vidare handlar det om att fira olika högtider som exempelvis "Oktoberfest" och bjuda in personer i skolan som pratar något av språken. Eleverna har som exempel fått jobba med turistbroschyrer för att planera en resa berättar rektorn. Alla lärare på skolan använder ett läromedel som bas, berättar rektorn, men de blandar också in andra bitar såsom tidningar och film.

De genomförda lektionsobservationerna styrker lärarnas och elevernas utsagor om hur de arbetar med interkulturell kompetens i klassrummet. Under lektionsobservationer observerar utredarna att elever får möjlighet att interagera kring ämnen som handlar om dem eller som är av vardaglig karaktär.

Reflektion över arbetet och återkoppling från elever och kollegor

Eleverna beskriver att lärarna kan be eleverna om synpunkter och att de kan vara med att påverka arbetsformer eller tider för bedömningsuppgifter såsom läxor och

prov. Lärarna planerar undervisningen och eleverna kan komma med önskemål om att titta på film eller en serie, berättar eleverna. De händer inte så ofta att eleverna får önska innehållet på lektionerna men de upplever att de redan gör roliga saker.

Lärarna uppger att eleverna får vara med att påverka vissa delar men att de inte kan få bestämma. Det finns en del som undervisningen måste ta upp som läraren styr över men eleverna kan vara med att önska innehållet i exempelvis det interkulturella arbetet. Eleverna kan också vara med att påverka arbetsformer, berättar lärarna. Ett exempel är att eleverna önskade att arbeta med drama som de också gjorde senare.

Lärarna berättar att de inte arbetar gemensamt med att utveckla undervisningen specifikt i moderna språk med utgångspunkt i återkoppling från elever och varandra eller utifrån relevant forskning och beprövad erfarenhet. Samarbete och återkoppling mellan lärarna sker genom att de söker upp varandra på eget initiativ och bjuder in varandra till olika aktiviteter som de gör i de olika språken, exempelvis "Oktoberfest". Det finns inga tillfällen där alla de undervisande lärarna i moderna språk träffas, berättar lärarna. Arbetet med att utveckla undervisningen har mer utgått från de generella satsningarna på skolan utifrån tillgänglig lärmiljö och extra anpassningar, beskriver rektorn. Många elever mår bra av att ha en tydlig planering, säger rektorn. Vidare menar hen att det är en avvägning för lärarna mellan struktur och tydlighet och att samtidigt vara öppna för feedback och att förändra därefter.

Arbetsformer används för att stödja användandet av målspråket men arbetet kan utvecklas

Granskningen visar att eleverna får viss möjlighet att använda målspråken i autentiska situationer, både i tal och i skrift. Det sker exempelvis genom att eleverna genomför muntliga övningar i par som handlar om vardagliga ämnen och kring ämnen som de kan relatera till. Eleverna får möjlighet att kommunicera muntligt i par, grupper och helklass men att både lärare och elever ofta övergår till svenska. Därtill visar utredningen att lärarna anpassar undervisningen till elevernas och gruppernas olika behov.

Användning av målspråket på ett vardagligt och verklighetsnära sätt

Eleverna berättar att de får möjlighet att använda målspråken i vardagsnära situationer exempelvis att kommunicera muntligt i par, mindre grupper och i helklass men att dialoger och samtal ofta är förberedda eller utgår från en mall. Det vanligaste när det gäller muntliga övningar är att eleverna pratar utifrån ett "manus" de själva producerat eller som finns i läroboken. Om de pratar fritt blir det mest hälsningsfraser. När eleverna kommer in i klassrummet vid lektionsstart hälsar de och pratar på målspråket, berättar de. Läraren uppmuntrar eleverna att använda målspråket för att be om hjälp, säger eleverna men det är inte ofta de gör det. De pratar för det mesta svenska. Eleverna uppger att de mest svarar på frågor på målspråket och läser högt. Ibland diskuterar eleverna med en kompis, exempelvis om vad man gör på morgonen. De beskriver också att de får uppgifter som att beskriva

ett rum på målspråket, de ska sätta ihop i meningar med kända fraser och sätta ihop en text. I intervjuerna säger några elever att de skulle vilja prata mer på målspråket och lärarna behöver uppmuntra eleverna mer till det. De skulle vilja öva på mer fria dialoger med varandra och inte bara översätta eller svara på frågor. Eleverna beskriver att de förstår en hel del men att de inte kan kommunicera själva ännu. Läraren pratar ofta en blandning av målspråket och svenska, beskriver eleverna. Eleverna berättar att alla har olika nivåer på sin utveckling i spanska så därför börjar läraren ofta på svenska på lektionerna för att alla ska förstå och övergår sedan till målspråket efter hand. Det blir ganska mycket prat på svenska.

Under Skolinspektionens observationer bekräftas bilden av att lärarna ger eleverna förutsättningar att använda målspråket i vardagliga och intressanta ämnen som eleverna kan relatera till. Lärarna pratar omväxlande svenska och målspråket. Ofta startar läraren på målspråket och går sedan genast över till svenska utan att vänta in eleverna och deras frågor.

Lärarna beskriver att de förmodligen använder målspråket för lite på lektionerna. Instruktioner tar lärarna gärna på svenska eftersom de annars tappar de elever som inte förstår. Lärarna resonerar under intervjun att de är medvetna om att det bästa för elevernas förståelse är att läraren pratar målspråket med att de samtidigt oroar sig för att eleverna inte förstår. De beskriver att de gärna använder både svenska och målspråket men att grammatiken blir på svenska. En lärare beskriver hur hen använder sina egna misstag för att visa eleverna att de kan prova och att det är ok att göra fel. Kommunikationen är viktigare än att det blir helt korrekt.

Rektorn uttrycker att det kan vara en utmaning för lärarna att våga använda målspråket mycket när några elever som läser språk också har språkstörningar. Det kan också vara svårt för lärarna att jobba kommunikativt och använda målspråket så mycket som möjligt när eleverna har väldigt olika förkunskaper. Skolan har som ingång att alla ska läsa ett modernt språk och undervisningen ska anpassas så att detta är möjligt, beskriver rektorn.

Elevers behov av stöd och utmaningar i undervisningen

Under intervjuerna beskriver eleverna hur lärarna anpassar undervisningen efter eleverna och efter det eleverna har svårigheter med. Det kan ske genom att läraren tar reda på vad eleverna lärt sig genom ett snabbt test och sedan tar in det i undervisningen igen. Det märks också genom olika instruktioner och hur eleverna placeras i klassrummet. En del elever behöver musik för att stänga ute ljud och då kommer eleverna överens med läraren om det, berättar eleverna. Om eleverna behöver något specifikt diskuterar de med läraren. Elevernas mentor eller rektorn är också delaktig genom att dela information om eleverna med den undervisande läraren, berättar eleverna.

Lärarna beskriver att de är vana vid att anpassa undervisningen eftersom många elever söker sig till skolan på grund av att de mött svårigheter av olika slag under sin tidigare skolgång. De berättar att de hela tiden förhåller sig till det genom att de

exempelvis anpassar placering i klassrummet, hur de ger instruktioner och vilket material de använder. Det är en liten skola och genom att de har en hel förmiddag eller eftermiddag tillsammans med eleverna får de möjlighet att lära känna och se de individuella eleverna väl.

Lärarna arbetar med att ge vägledning och strategier då språket inte räcker till

Granskningen visar att lärarna hjälper eleverna att hitta strategier för hur de kan hitta alternativa sätt att uttrycka sig på målspråken. Detta sker exempelvis genom att lärarna skriver upp ord och begrepp på tavlan som är stödjande för eleverna eller genom att läraren uppmanar dem att förenkla sina meningar. Lärarna uppmuntrar även pararbeten där eleverna kan utgöra stöd och hjälp för varandra.

Eleverna beskriver att de brukar gissa om de inte kan ett ord. En del ord är lika ord på ett annat språk och man kan ha tur. De använder ofta engelska för att hitta ordet på målspråket. I tyska beskriver eleverna att de kan ta ett svenskt ord och ge det en tysk brytning, vilket faktiskt fungerar ibland. Eleverna berättar att läraren brukar fråga om någon annan i klassen vet och uppmuntrar dem att ta hjälp av varandra. De får också stöd genom att läraren skriver svåra ord på tavlan så de kan använda sig av de orden när de pratar.

Lärarna beskriver att de kan prata om "Falsa vänner", att flera språk har gemensamma ord som exempelvis att spanska har mycket från arabiska. De beskriver också att de uppmanar eleverna att förklara med andra ord eller ett enklare språk. Eleverna kan prata runt ett ord för att förklara och använda kroppsspråk och gester. Syftet är att eleverna inte ska sluta prata om de inte kommer på ordet utan målet är att de ska kommunicera. Lärarna beskriver att eleverna oftast förstår mycket, men att de inte kan prata. Därför försöker lärarna ge eleverna fraser som "jag tycker att...", "jag håller med" och så vidare, för att hjälpa eleverna igång.

Under observationerna uppmanar lärarna eleverna att tänka på engelska ord och ger dem ledtrådar på målspråket. Eleverna uppmanas också att hjälpa varandra och att använda läromedlet för att hitta ett specifikt ord.

Klassrumsklimatet är tillåtande

Granskningen visar att eleverna känner sig trygga i klassrummet och att lärarna arbetar för att eleverna ska våga uttrycka sig. Till exempel genom att dela in dem i mindre grupper eller att placera dem utifrån en specifik tanke.

Eleverna berättar att de känner sig trygga i klassrummet och med sina kamrater. Eleverna säger också att felsägningar inte är något man riskerar att retas för samt att lärarna inte gör en stor grej av det, de flesta säger ju fel ibland. Under lektionerna får alla elever göra vissa saker, såsom att läsa högt, så alla kan ju misslyckas, berättar eleverna. En elev beskriver att det finns lite grupptryck, om alla andra redan läst högt och det blir hens tur då läser hen med. De började med att säga lätta saker inför alla, så då känns det inte lika jobbigt nu när det blivit svårare. Eleverna

berättar också att de inte måste prata framför klassen utan de kan få prata enskilt med läraren istället.

Läraren säger till eleverna att man lär av sina misstag, berättar eleverna. Om en elev gör något stavfel så kan läraren skriva på tavlan så får alla lära sig. Läraren kan säga "inte riktigt rätt, men bra försök", beskriver eleverna. Läraren har märkt vilka intressen eleverna har, beskriver eleverna. Ibland kollar läraren lite extra på just en elev, om det handlar om det hen är intresserad av för att ge oss ordet, berättar eleverna. Om ingen svarar väljer läraren ut nån som kan få svara. Det är ingen som inte vågar snacka, det är som en vänzon så man snackar inför sina vänner, beskriver en elev. Alla får chansen men vissa pratar mer för de räcker upp handen mer. Eleverna beskriver att det i längden blir att vissa pratar mer än andra och då blir de som pratar mer också mer bekväma i språket.

Lärarna beskriver arbetet med tryggheten i klassrummet genom att det alltid är de som fördelar ordet så att det går runt. Ingen ska stjäla taltiden utan att det är läraren som styr. Eleverna sitter också alltid tillsammans med de som de är trygga med. Eleverna kommer från olika klasser och då behöver läraren styra så att alla har sin plats, säger lärarna. Lärarna berättar också att det är viktigt att eleverna vänjer sig vid att säga alla ord, därför får de läsa texterna högt i kör. Eleverna får också säga glosor i kör för då känner de hur orden ligger i munnen. Om någon elev inte vill prata inför klassen kan de få prata bara med läraren eller så kan de spela in sina redovisningar. För elever med dyslexi, så får de lyssna på texterna och också lyssna på uttal. Tryggheten är jätteviktig för att få eleverna att våga, säger lärarna.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens bedömer att undervisningen i några delar ger eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga men att det finns utvecklingsområden. Det framgår i granskningen att lärarna på skolan har en viss undervisningsidé kring hur de ska arbeta med den kommunikativa förmågan, samt att det interkulturella perspektivet är inkluderat i undervisningen. Vidare framkommer det också att lärarna i sitt val av arbetsformer strävar efter att ge eleverna varierade och intresseväckande uppgifter som av dem kan upplevas som autentiska men att målspråksanvändandet under lektionerna kan utvecklas. Det framkommer också att lärarna jobbar aktivt och målmedvetet med att skapa en för eleverna säker miljö i vilken de vågar prova och utforska språket. Skolinspektionen kan dock inte se att det i de moderna språken finns någon systematisk och återkommande gemensam reflektion över undervisningen i moderna språk.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver ge lärarna i moderna språk möjlighet till gemensam planering där de tillsammans ska kunna utveckla undervisningen utifrån återkoppling och reflektion från varandra som kollegor.

Skolinspektionens granskning visar att alla lärare i moderna språk inte har möjlighet att delta i de gemensamma ämnesträffarna. Ämnesträffarna ger delvis utrymme för att utbyta idéer men några mer strukturerade diskussioner har inte genomförts. I detta arbete ingår att reflektera tillsammans med kollegor och elever över hur undervisningen genomförs och hur den ytterligare kan utvecklas.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att alla lärare i moderna språk får möjlighet till att gemensamt diskutera språkundervisningen. I ett sådant sammanhang kan lärarna gemensamt kritiskt granska, pröva och utveckla sin undervisning.

- Rektorn behöver ge lärarna i moderna språk förutsättningar att tillsammans reflektera och utveckla sin undervisning avseende målspråksanvändandet i klassrummet.

Skolinspektionens granskning visar att både lärarna och rektorn upplever att det är en utmaning för lärarna att under lektioner kommunicera på målspråket så mycket som möjligt. De är oroliga för att eleverna inte ska förstå trots att lärarna jobbar aktivt och målmedvetet med att skapa en för eleverna säker miljö i vilken de vågar prova och utforska språket.

Skolinspektionen rekommenderar därför rektorn att se till att lärarna även arbetar med att eleverna blir vana och trygga med att höra och förstå målspråket.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språk har i vissa avseenden inte likvärdig status som andra ämnen

Granskningen visar att rektorn är engagerad i undervisningen i moderna språk och skaffar sig insikter och kännedom om den genom att besöka lektioner och se hur lärarna arbetar pedagogiskt. Rektorn ger däremot inte tillräckligt stöd för att lärarna ska ha möjlighet utveckla undervisningen utifrån forskning och beprövad erfarenhet. De har saknat ämnesdidaktisk fortbildning som skulle kunna stödja det arbetet.

Rektorn beskriver att hen följer upp undervisningen i moderna språk på samma sätt som alla andra ämnen. Hen gör lektionsbesök minst två gånger per år och när lärarna utvärderar sin undervisning tar rektorn del av det. Vid medarbetarsamtalen är undervisningen en del av innehållet som diskuteras.

Skolan har valt att arbeta med blockläsning av ämnen vilket innebär att språkundervisningen ligger på en hel förmiddag eller en hel eftermiddag en gång i veckan. Lärarna upplever att det fungerar bra i språkundervisningen då de hinner arbeta med alla delar i språket, tala, lyssna, skriva och läsa vid varje tillfälle. Lärarna beskriver att det också innebär att det behöver finnas tydlig planering som eleverna kan följa ifall någon är frånvarande vid veckans lektionstillfälle. De upplever dock att de hinner med att möta alla eleverna och att eleverna hinner möta språket. Vid lov eller andra ledigheter innebär det dock att eleverna får långt mellan tillfällena där de möter målspråket.

Lärarna beskriver att de gör en utvärdering med eleverna varje termin och den tar även rektorn del av. De gör också en personlig utvärdering om hur de själva tycker att det gått och vad de vill utveckla. Rektorn vill även ha in reflektioner om undervisningen av lärarna. Rektorn har också god koll på elevernas betyg och har en översikt, berättar lärarna. Lärarna vet dock inte vad som framkommit eller vad rektorn gör med informationen.

Skolan har haft som ambition att erbjuda alla tre moderna språk och de upplever att de har lyckats i detta. Franskan får inte tillräckligt med elever varje år men de erbjuder alla tre språken. Lärarna tror att det skulle bli högre status för de moderna språken om det blev obligatoriskt. En av lärarna var inte medveten om att elever kunde välja bort språket eftersom skolan arbetar mycket med elevernas motivation för att läsa bland annat moderna språk.

Arbetet för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk behöver utvecklas

Granskningen visar att lärarna i moderna språk är legitimerade men får olika tillgång till kompetensutveckling. Detta då det endast är på eget initiativ som de kan anmäla sig till kompetensutveckling men det sker sällan och är inte styrt av rektorn. Den tid lärarna har till gemensam planering kan inte alla lärare delta. Planeringen kopplas inte till forskning och beprövad erfarenhet utan ägnas till stor del åt praktisk planering och att delge varandra tips och idéer.

En lärare beskriver att de inte har någon fortbildning i moderna språk. Det ligger mycket på deras eget initiativ och de följer olika språkgrupper på sociala media och läser artiklar i ämnesinriktade fackliga tidningar, säger lärarna. Koppling till forskning och beprövad erfarenhet i fortbildningen i moderna språk är liten enligt lärarna.

Rektorn beskriver att skolan har haft tre olika fortbildningsteman de senaste åren. Innevarande år har de arbetat med ledarskapet i klassrummet. Då jobbar språklärarna tillsammans i en grupp. Språklärarna har också ämnesträffar två gånger per termin. En av lärarna arbetar dock vid två skolor och det gör att det ibland är svårt att inkludera hen i dessa möten på grund av schemakrockar, berättar rektorn. Detta är något de måste arbeta vidare med och få en bättre lösning på säger rektorn.

Rektorn beskriver att de arbetar kollegialt kring undervisningen och tillgängliga lärmiljöer och extra anpassningar för samtliga på skolan. Det är bra för alla lärare oavsett vilket ämne de undervisar i, den allmänna fortbildningen höjer även språkutbildningen. Specifika fortbildningsinsatser, till exempel inom språkämnen diskuteras vid medarbetarsamtalen och rektor är positiv till individuella initiativ.

Skolan arbetar för att främja att fler elever fullföljer sina studier i moderna språk

Granskningen visar att det främst är elever som har svårigheter att nå kunskapskraven i andra ämnen som väljer bort ämnet moderna språk till förmån för svenska eller engelska och att elever har möjligheter att få stöd i språkstudierna. Det sker ingen systematisk uppföljning varför elever inte fullföljer studier i moderna språk. Det sker fler avhopp mot slutet av högstadiet.

Eleverna beskriver att de som valt att läsa svenska/engelska istället för moderna språk har gjort det för att de har haft svårt med ämnet och kanske behöver svenska och engelska mer, för att komma in på gymnasiet. De prioriterar kärnämnen. De säger att språklärarna försöker peppa dem att stanna i språkundervisningen. En av anledningarna till att flera valde att läsa extra svenska/engelska var för att det inte gick att välja franska när de började på skolan i årskurs sju. Då fick de istället välja tyska eller spanska men att då hade de andra redan hunnit lära sig en del under årskurs sex och de kände inte att de kunde komma ifatt de andra eleverna.

Lärarna beskriver att språkstudierna är ett val men att de inte tänker så på skolan. Lärarna kämpar istället för att eleverna ska stanna kvar i språken. Om elever riskerar att inte få betyg i språket finns det ett dokument som lärarna ska fylla i. Där står det vad eleven behöver göra för att klara språkstudierna och sedan gör lärarna en planering för det. Om nån varit borta eller sjuk har de en flexgrupp som eleverna kan gå till. De har också specialpedagog som elever kan få hjälp av i språken, berättar lärarna.

Rektorn beskriver att de elever som läser svenska/engelska istället för språk är i svårigheter när det gäller svenskan eller engelskan eller bägge. De har svårt med koncentration eller exempelvis neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF). Rektorn har inte sett några skillnader mellan pojkar och flickor, men eventuellt en övervikt av elever som inte har svenska som modersmål. Skolan vill att alla ska få chansen att läsa ett extra språk. En del elever lyfts också av att läsa ett extra språk och kan lyckas väl med det, även om de skulle ha svårt i engelskan, säger rektorn. Att ta bort moderna språk är dock inte ett skolbeslut, berättar rektorn. Det är ett vårdnadshavarbeslut som tas gemensamt med skolan. Omotiverade elever behöver man arbeta med på andra sätt, att välja bort språket är inte en lösning anser rektorn.

Rektorn berättar att det finns elever på skolan som har betyget F i moderna språk men som inte har behov av extra svenska och engelska. De eleverna skriver skolan åtgärdsprogram för och arbetar för att få dem klara språkstudierna. Om eleverna inte har behov av stöd i svenska eller engelska så får de inte byta bort språket. Lärarna beskriver att de har tvingats att tänka på ett annat sätt utifrån anpassningar och tillgängliga lärmiljöer för alla elever. Specialpedagogen finns också som stöd för lärarna och eleverna i språkundervisningen.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens bedömning är att moderna språk huvudsakligen har likvärdig status med andra ämnen. Granskningen visar att det främst är elever som har svårigheter att nå kunskapskraven i andra ämnen som väljer bort ämnet moderna språk till förmån för svenska eller engelska. Eleverna och lärarna har tillgång till specialpedagogisk kompetens och stöd i språkundervisningen. Lärarna har tillhörighet i arbetslag och ämneslag men möts sällan i ämneslag för moderna språk. I det gemensamma arbetet behöver kopplingen till forskning och beprövad erfarenhet utvecklas.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att lärarna i moderna språk får förutsättningar för att se till att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.

Skolinspektionens granskning visar att alla lärare som undervisar i moderna språk är behöriga men att lärarnas förutsättningar för att ta del av aktuell forskning och studier relaterat till ämnet moderna språk, är begränsade. Ämneskonferenser ger visserligen utrymme för att utbyta idéer men alla lärare i moderna språk kan

inte delta vid dessa träffar. I detta arbete ingår att reflektera tillsammans med kollegor och elever över hur undervisningen genomförs och hur den ytterligare kan utvecklas.

Skolinspektionen rekommenderar därför att rektorn ser till att lärarna i moderna språk får reella möjligheter till att delta i gemensam kompetensutveckling, såsom exempelvis Skolverkets kompetensutveckling Språksprånget. I ett sådant sammanhang kan lärarna gemensamt kritiskt granska, pröva och utveckla sin undervisning och utgå från forskning och beprövad erfarenhet i undervisningen. Skolverkets kompetensutvecklingsinsats, Språksprånget, bygger på en kollegial samverkan. Ovanstående utvecklingsområde inom frågeställning 1, gällande en gemensam planering, kan därför med fördel kopplas ihop med detta utvecklingsområde.

På Skolinspektionens vägnar

2022-05-13

X Mirzet Tursunovic

Beslutsfattare

Signerat av: Mirzet Tursunovic

2022-05-13

X Lena Knutsson

Föredragande

Signerat av: Lena Knutsson

I den slutgiltiga handläggningen av ärendet har även utredare Maria Lundström deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:
(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-for-maga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorn ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorn, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde: Rektorn behöver ge lärarna i moderna språk möjlighet till gemensam planering där de tillsammans ska kunna utveckla undervisningen utifrån återkoppling och reflektion från varandra som kollegor.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt.

Utvecklingsområde: Rektorn behöver ge lärarna i moderna språk förutsättningar att tillsammans reflektera och utveckla sin undervisning avseende målspråksanvändandet i klassrummet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt.

Utvecklingsområde: Rektorn behöver se till att lärarna i moderna språk får förutsättningar för att se till att utbildningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt.